

कलेक्टर ऑफ सेंट्रल एक्साइझ, मद्रास

विरुद्ध

मेसर्स. एरेसॉन आणि कंपनी

२० मार्च १९९७

[सरन्यायाधीश ए. एम. अहमदी, न्यायमूर्ती एस. पी. कुईकर]

केंद्रीय उत्पादन शुल्क आणि मीठ अधिनियम १९४४ - कलम - ५ -अ, बाब ३४ (३) आणि ४०/अधिसूचना क्र.७१/७८ सी. इ. दिनांक १. ३. १९७८ अधिसूचना क्रमांक - ८०/८० सी. ई. सुधारित केल्याप्रमाणे १९.६.१९८० - खंड २ (१) (ii) - सवलतीसाठी पात्रता अधिसूचनाच्या परिच्छेद २ (ii) अंतर्गत सवलतीचा दावा करणारा करपात्र व्यक्ति व्यक्ती कारण दोन्ही करपात्र व्यक्ति वस्तूंच्या मंजूरीचे एकूण मूल्य रु.२० लाख - या परिच्छेदात नमूद केल्यानुसार मागील आर्थिक वर्षात -आयोजित: दोन्ही वस्तू 'निर्दिष्ट वस्तू' असल्याने, करदात्याचे करपात्र व्यक्ति परिच्छेद २ (i) द्वारे समाविष्ट केले जाईल ज्यात एका वस्तूचे मूल्य जास्तीत जास्त रु.१५ लाख रुपये परिच्छेद २ (१) मध्ये नमूद केल्यानुसार , करपात्र व्यक्ति व्यक्तीला सूट मिळण्याचा हक्क नाही.

केंद्रीय उत्पादन शुल्क आणि मीठ अधिनियम - १९४४ च्या टारिफ आयटम क्रमांक ३४ (iii) आणि ४० अंतर्गत उत्पादन शुल्क भरण्यासाठी जबाबदार असलेल्या ट्रेलर्स आणि स्टील फर्निचरची निर्मिती प्रतिवादी करत असे. त्यांनी १ एप्रिल १९८० ते ३० सप्टेंबर १९८० या कालावधीत भरलेल्या शुल्काच्या परताव्याचा दावा केला आणि दिनांकित अधिसूचनेच्या परिच्छेद २ (२) च्या आधारे सूट मागितली. १९ जून १९८० या आधारावर

की दोन्ही करपात्र व्यक्ति वस्तूंच्या मंजुरीचे एकूण मूल्य रु. २० लाख या परिच्छेदात नमूद केल्याप्रमाणे, मागील आर्थिक वर्षात . सहाय्यक जिल्हाधिकारी यांनी परताव्याचा दावा फेटाळत असे म्हटले की, जास्तीत जास्त मर्यादा रु. १५ लाखांचा परिच्छेद २ (i) मध्ये नमूद केलेल्या आकडा मागील वर्षी ओलांडला गेला होता, त्यामुळे करपात्र व्यक्ति व्यक्तीला अग्रिम परतावा देण्याचा प्रश्नच उद्भवत नव्हता. अपील केल्यावर, अपीलीय जिल्हाधिकारी यांनी सहाय्यक जिल्हाधिकारी यांचे मत उलटे केले आणि असे मत मांडले की एकूण मूल्य रु. २० लाख, करपात्र व्यक्ति व्यक्तीला उपरोक्त अधिसूचनेनुसार सवलतीचा लाभ मिळण्याचा हक्क होता. न्यायाधिकरणानेही या दृष्टिकोनास दुजोरा दिला. न्यायाधिकरणाच्या आदेशाविरोधात महसूल विभागाने सध्याची याचिका दाखल केली आहे.

याचिका फेटाळत, हे न्यायालय असे अधिनिर्णित करते की,

१. अधिसूचनेच्या परिच्छेद २ (ii) अंतर्गत दावा केलेल्या दाव्यासाठी प्रतिवादी पात्र नाही कारण दोन्ही वस्तू "निर्दिष्ट वस्तू" आहेत आणि परिच्छेद २ (i) परिच्छेद २ (i) "निर्दिष्ट वस्तूंच्या प्रत्येक अनुक्रमांकाच्या" मंजुरीच्या एकूण मूल्याबद्दल बोलते तर परिच्छेद २ (ii) एकापेक्षा जास्त वस्तूंच्या अंतर्गत येणाऱ्या "करपात्र वस्तू" बद्दल बोलते. अशा प्रकारे कलम (i) हे 'निर्दिष्ट वस्तू' पुरते मर्यादित आहे, तर कलम (ii) हे 'करपात्र वस्तू' संदर्भित करते. सर्व निर्दिष्ट वस्तू देखील करपात्र असू शकतात, परंतु जर खंड (२) खंड (१) पासून स्वतंत्र म्हणून वाचला गेला तर एक विसंगतीपूर्ण स्थिति विशेष निर्माण होईल, ज्यामध्ये, एक उत्पादक जो खंड (१) अंतर्गत सूट मिळण्यास पात्र नाही कारण एकूण मूल्य रु. १५ लाख अजूनही खंड (२) वर आशा करू शकतात आणि असा युक्तिवाद करू शकतात की विशिष्ट वस्तूंचे एकूण मूल्य जे करपात्र आहे ते रु. २० लाख, तरीही तो सूट मिळण्याचा

हक्कदार असेल. अशा व्याख्येमुळे खंड (i) अनावश्यक ठरेल. दोन्ही वस्तू "निर्दिष्ट वस्तू" या संज्ञेमध्ये येत असल्याने, प्रकरण खंड (२) द्वारे नव्हे तर खंड (१) द्वारे समाविष्ट केले जाईल. त्यामुळे हे प्रकरण खंड (२) अंतर्गत येते असे मानणारे खालील अधिकाऱ्यांचे आदेश बाजूला ठेवले जातात. [११३-एफ-जी; ११४-डी-एफ]

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण: दिवाणी अपील क्र.४१७१/१९८६

सीमाशुल्क उत्पादन शुल्क आणि सोने (नियंत्रण) ए. क्रमांक ई. डी./एस. बी. (टी.)/१०७९/८१ -बी. आय. आदेश क्रमांक ४१६/१९८६ -बी. आय.अपीलीय न्यायाधिकरण, नवी दिल्लीच्या दिनांक ८.७.८६ च्या निर्णय आणि आदेशावरून

एम. एस. उसगावकर, अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल, (वाय. पी. महाजन, हेमंत शर्मा यांनी सुषमा सुरी यांची बाजू मांडली.

प्रतिवादीसाठी के. रामकुमार, सुश्री आशा नायर, वाय. एस. राव आणि सी. बालसुब्रमण्यम.

न्यायालयाचा निर्णय सरन्यायाधीश अहमदी यांनी दिला.

मद्रासच्या जिल्हाधिकारी केंद्रीय उत्पादन शुल्काने केलेले हे अपील, सीमाशुल्क, उत्पादन शुल्क आणि सोने (नियंत्रण) अपील न्यायाधिकाऱ्याच्या (थोडक्यात 'न्यायाधिकरण') ८ जुलै १९८६ च्या निर्णय आणि आदेशाच्या विरोधात निर्देशित केले आहे, ज्यामध्ये त्यांनी १ ऑगस्ट १९८१ रोजी मद्रासच्या केंद्रीय उत्पादन शुल्काच्या अपील जिल्हाधिकारी यांनी २७ फेब्रुवारी १९८१ रोजी तिरुनेलवेलीच्या केंद्रीय उत्पादन शुल्काच्या सहाय्यक - कर्नल लेक्टरने पारित केलेल्या आदेशाला उलटवून प्रतिवादी-करदात्याला उत्पादन शुल्क अग्रिम परतावा करण्याच्या आदेशाला दुजोरा दिला. थोडक्यात सांगितलेली तथ्ये खालीलप्रमाणे आहेत -

प्रतिवादीने अनुक्रमे टॅरिफ आयटम क्रमांक ३४ (iii) आणि टॅरिफ आयटम क्रमांक- ४० अंतर्गत उत्पादन शुल्क भरण्यासाठी जबाबदार असलेल्या ट्रेलर्स आणि स्टील फर्निचरची निर्मिती केली. १९ जून १९८० च्या अधिसूचना क्र. ८०/८० द्वारे नंतर सुधारित केलेल्या १ मार्च १९७८ च्या अधिसूचनेनुसार सूटचा दावा न करता प्रतिवादी शुल्क भरल्यानंतर माल निष्कासन करत होता. आमच्या उद्देशासाठी संबंधित असलेल्या या अधिसूचनेचा परिच्छेद २ खालीलप्रमाणे आहे:

"(2) या अधिसूचनेतील काहीही उत्पादकाला लागू होणार नाही –

(i) जर मागील आर्थिक वर्षात, त्याने किंवा त्याच्या वतीने एक किंवा अधिक कारखान्यांमधून घरगुती वापरासाठी दिलेल्या विशिष्ट वस्तूंच्या प्रत्येक अनुक्रमांकाच्या मंजूरीचे एकूण मूल्य पंधरा लाख रुपयांपेक्षा जास्त असेल.

(ii) जो उक्त पहिल्या अनुसूचीच्या एकापेक्षा जास्त आयटम क्रमांकाखाली येणाऱ्या उत्पादन शुल्क आकारण्यायोग्य वस्तूंचे उत्पादन अनुसूचीतो आणि त्याने किंवा त्याच्या वतीने घरगुती वापरासाठी सर्व उत्पादन शुल्क आकारण्यायोग्य वस्तूंच्या मंजूरीचे एकूण मूल्य, मागील आर्थिक वर्षात एक किंवा अधिक कारखान्यांमधून वीस लाख रुपयांपेक्षा जास्त होते.

प्रतिवादीने १ एप्रिल १९८० ते ३० सप्टेंबर १९८० या कालावधीत भरलेल्या शुल्काच्या अग्रिम परतावाव्याचा दावा केला. ६५,२८५.६८ या याचिकेवर की दोन्ही करपात्र वस्तूंच्या मंजूरीचे एकूण मूल्य रु. २० लाख मागील आर्थिक वर्षात होते. सहाय्यक जिल्हाधिकारी यांना आढळले की वर्ष १९७९-८० दरम्यान, करपात्र व्यक्ति १९,३२,९६० रुपये चे ट्रेलर्स ला मंजूरी दिली होती आणि स्टीलचे फर्निचर रु.१०३२ एकूण रु. १९,३३,९९२ म्हणजे रु.२० लाख पेक्षा कमी होते. अधिसूचनेच्या परिच्छेद २ (i) च्या तरतूदीनुसार एकूण मूल्य रु.१५ लाखांपेक्षा जास्त असल्याने,

सहाय्यक जिल्हाधिकाऱ्यांनी असे धरले की करनिर्धारक सूट मिळण्यास पात्र नाही आणि परताव्याचा दावा नाकारला. करनिर्धारकाने अपील पसंत केले. अपीलीय जिल्हाधिकारी यांनी सहाय्यक जिल्हाधिकारी यांचे मत उलटे केले आणि असे मत मांडले की एकूण मूल्य रु. २० लाख, करपात्र व्यक्तीला उपरोक्त अधिसूचनेनुसार सवलतीचा लाभ मिळण्याचा हक्क होता आणि त्याने अग्रिम परतावा देण्याचे आदेश दिले. न्यायाधिकरणाने महसुलाच्या याचिकेत या दृष्टिकोनास दुजोरा दिला. त्यामुळे याचिका दाखल करण्यात आली आहे.

अधिसूचनेच्या परिच्छेद १ मध्ये अधिसूचनेशी संलग्न केलेल्या तक्त्याच्या स्तंभ ३ मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या वस्तूंचा संदर्भ आहे. आधी काढलेल्या परिच्छेद २ मध्ये सूट देण्याच्या अटी नमूद केल्या आहेत. ट्रेलर्स आणि स्टीलचे फर्निचर हे दोन्ही विशिष्ट वस्तू असल्याने, करपात्र व्यक्तिकर्त्याचा असा युक्तिवाद आहे की ट्रेलर्स आणि स्टीलच्या फर्निचरचे मूल्य रुपये पेक्षा जास्त नव्हते: २० लाख, अधिसूचनेच्या परिच्छेद २ चा उप-परिच्छेद (ii) आकर्षित करण्यात आला होता आणि त्यामुळे तो परताव्यासाठी पात्र होता. महसुलाचा युक्तिवाद असा आहे की जास्तीत जास्त मर्यादा रु. परिच्छेद २ च्या उप-परिच्छेद आलेख (i) मध्ये नमूद केलेल्या १५ लाखांचा आकडा मागील वर्षी ओलांडला गेला होता, त्यामुळे करपात्र व्यक्तीला अग्रिम परतावा देण्याचा प्रश्नच उद्भवत नव्हता. न्यायाधिकरणासमोर असा युक्तिवाद करण्यात आला की उप-परिच्छेद (१) आणि (२) एकत्र वाचावे लागतील परंतु न्यायाधिकरणाला असे वाटले की जरी ते तसे वाचले गेले असले तरी, हे स्पष्ट आहे की उप-परिच्छेद (१) विशिष्ट वस्तूंच्या एकाच वस्तूसाठी १५ लाख रुपये तर उप-परिच्छेद (२) मध्ये ५ लाख रुपयांची मर्यादा निश्चित केली आहे. २० लाख जेथे मंजूरी निर्दिष्ट आणि अनिर्दिष्ट अशा दोन्ही वस्तूसाठी आहे. हा वादाचा मुद्दा आहे.

परिच्छेद २ (i) मध्ये 'निर्दिष्ट वस्तूंच्या प्रत्येक अनुक्रमांक' च्या मंजूरीच्या एकूण मूल्याबद्दल सांगितले आहे, तर परिच्छेद २ (ii) मध्ये 'उत्पादन शुल्क आकारण्यायोग्य वस्तू' एकापेक्षा जास्त

वस्तूंच्या अंतर्गत येण्याबद्दल सांगितले आहे. अशा प्रकारे हे स्पष्ट आहे की खंड (i) हा 'निर्दिष्ट वस्तूपुरता' मर्यादित आहे तर खंड (ii) हा 'करपात्र वस्तू' संदर्भित करतो. आता सर्व निर्दिष्ट वस्तू देखील करपात्र असू शकतात, परंतु जर एखाद्याने कलम (i) स्वतंत्र म्हणून कलम (ii) वाचले तर एक विसंगतीपूर्ण स्थितिविशेष निर्माण होईल, ज्यामध्ये, एक उत्पादक जो कलम (i) अंतर्गत सूट मिळण्यास पात्र नाही कारण एकूण मूल्य रु. १५ लाख अजूनही खंड (२) वर जाऊ शकतात आणि असा युक्तिवाद करू शकतात की विशिष्ट वस्तूंचे एकूण मूल्य जे करपात्र आहे ते रु. २० लाख, तरीही तो सूट मिळण्याचा हक्कदार असेल. अशा व्याख्येमुळे खंड (i) अनावश्यक ठरेल. म्हणून, आमचे असे मत आहे की जर वस्तू म्हणजे सर्व वस्तू 'निर्दिष्ट वस्तू' या अभिव्यक्तीमध्ये येत असतील तर प्रकरण सध्याच्या प्रकरणाप्रमाणे खंड (i) द्वारे समाविष्ट केले जाईल, खंड (ii) द्वारे नाही.

त्यानुसार, अपीलास परवानगी दिली जाते आणि हे प्रकरण खंड (ii) मध्ये येते असे मानणारे खालील अधिकाऱ्यांचे आक्षेपित आदेश बाजूला ठेवले जातात. खर्चाबाबत कोणतीही आदेश दिली जाणार नाही.

एच. के.

अपील मान्य करण्यात आले

अस्वीकरण

या न्याय निर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकार असल्यास त्याच्या तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकर्ता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापरा करिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.